

Андрусяк Ярослав Ярославович, к.і.н., доцент кафедри Античності, Середньовіччя та історії України домодерної доби, ДВНЗ «УжНУ».

РОЗВИТОК ЧЕСЬКОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ДОБУ РЕНЕСАНСУ (XV–XVI СТ.)

Музична культура чеського народу бере свій початок із сивої давнини. Чеською мовою музичне мистецтво називається «*hudba*» (гудба), що походить від праслов'янського «*густ*» (грати). У добу Ренесансу відбувся розвиток музичного мистецтва. Ренесансна музична культура призвела до розвитку принципу поліфонії (від грец. *poly* – багато і *phone* – звук) й досконалішого багатоголосся, однак зі збереженням принципу контрапункту (від лат. *punctum contra punctum* – крапка проти крапки, тобто нота проти ноти).

На чеські землі ці тенденції проникали й поширювалися не завжди з однаковою інтенсивністю. За часів правління в Чеському королівстві династії Ягеллонів (1471–1526) Прага не була королівською резиденцією і відставала, як центр музичної столиці на відміну від Парижу, Відня, Буди. Із приходом до влади Фердинанда I Габсбурга (1526–1564) і його сина Фердинанда Тірольського (1564–1595) у Празі виникла постійна придворна капела, яка запровадила новий музичний стиль. Зароджується тенденція розвитку нового музичного стилю в містах, а гуситський «старий» музичний стиль міцно тримався в селах. Із перенесенням королівської резиденції у Прагу за правління Рудольфа II Габсбурга (1576–1612) виникли передумови для перетворення Праги в культурний центр пізнього Ренесансу.

Таким чином, перші прояви ренесансного музичного напрямку «*ars nova*» на землях Чеської корони з'явилися в першій пол. XV ст. «Гуситські війни» і в подальшому «Гуситська революція» пригальмували проникнення проторенесансного музичного стилю. Як наслідок, до поч. XVI ст. розвивалася гуситська духовна й народна музика. Ренесансна музика зіткнулася із стилем гуситської музики, яку не змогла обійти. Саме гуситський стиль почав перебирати окремі елементи ренесансної музики. У музичному мистецтві Ренесансної доби (передбілогорського періоду) відбувся частковий відхід від гуситської доби з одного боку та її довершення з іншого. Якщо гуситська пісня базувалася на одноголосному співі, відкидаючи багатоголосся, то ренесансна музика розвивала вокальну поліфонію. Чеські землі в музичному стилі розвивали голландський напрямок вокальної поліфонії, який представляли Їржі Ріхновський із Ріхнова та Ян Троян Турновський.

Центрами музичного мистецтва стали чеські міста. Також ці тенденції підхопили провідні чеські пани та шляхта, при чийх дворах протягом другої пол. XVI ст. виникають капели. При літературних братствах удосконалювався модальний і поліфонічний вокальний спів. Із середини XV ст. виникають перші рукописні кансіонали, а поширення на чеських землях у першій пол. XVI ст. книгодруківничої справи сприяло появи

друкованих кансіоналів. Велику роль у цьому процесі відіграла «Громада чеських братів». Найвідомішим став Шамотулський кансіональ 1561 р., укладачем якого став Ян Благослав.

Виникають чеські школи західноєвропейського вокального багатоголосся. Для масового розвитку італійського музичного стилю не вистачало висококваліфікованих композиторів. Цей напрямок на чеських землях розвинули композитори Криштоф Гаранта з Полжіц та Бездружіц та Якоб Гандл-Галлус. Найбільше значення серед їх музичних композицій мають мотети та мадригали. Паралельно з духовною мелодією розвивався і світський спів. У цьому напрямку можемо виділити композитора Яна Кампануса з Воднян, у творчості якого застосується елегійний дистих.

У XVI ст. при шляхетських і панських дворах зароджуються інструментальні капели органного супроводу. Однак інструментальна музика на чеських землях відставала від західноєвропейської до другої пол. XVII ст.

Звичайно, що італійський музичний стиль, як і голландський, впливали на чеську музику, але зауважимо, що ренесансна музика на чеських землях насамперед розвинулася з власного культурного середовища зі своєю специфікою, традиціями та ідеологією.